

TÜRKİYE'DE ARICILIK

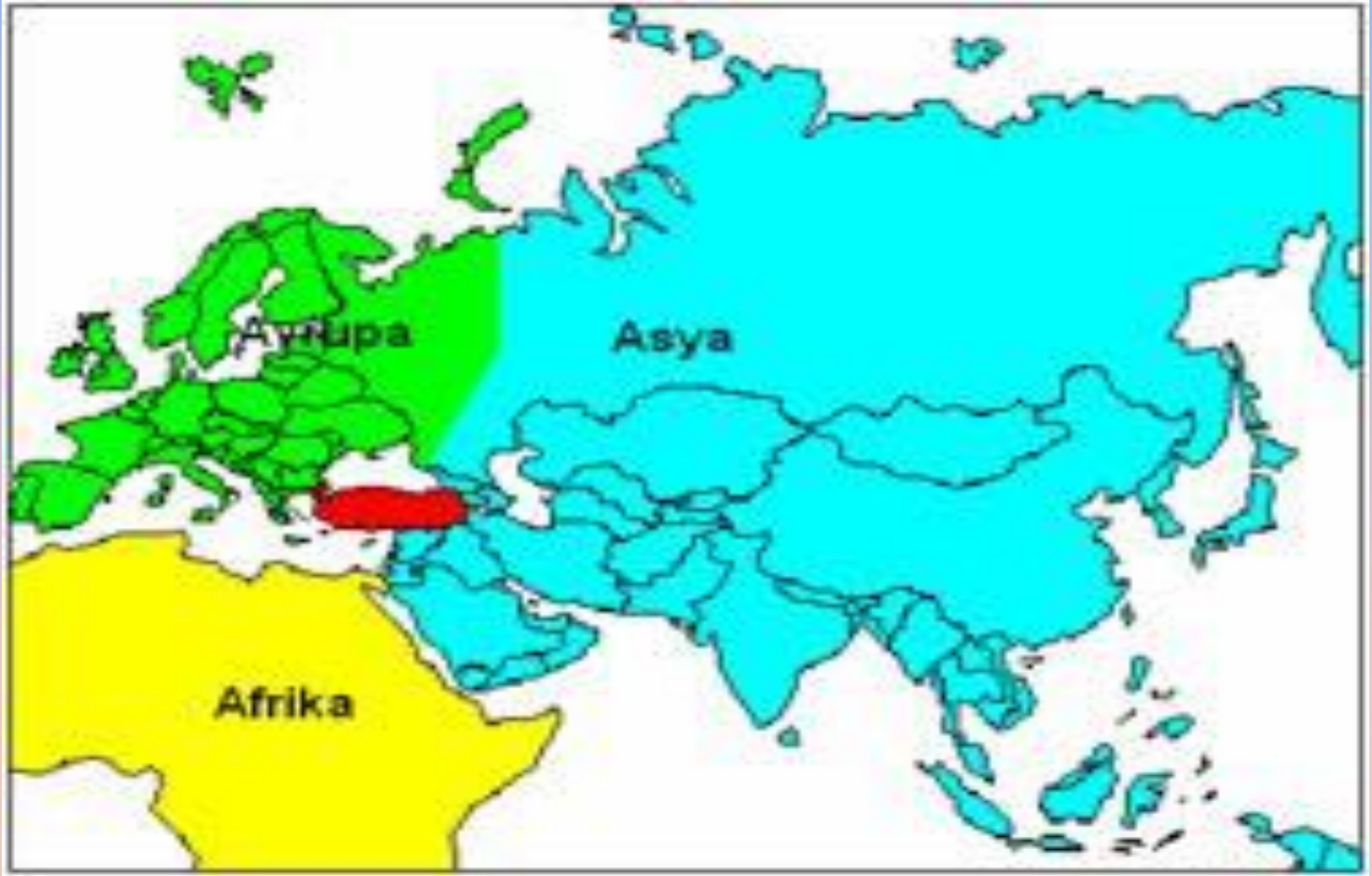

Bakü-Azerbaycan/Şubat-2017

79,8 Milyon nüfusu ile önemli tarım ürünleri üretimine sahip olan ülkemiz arıcılık alanında dünyada önemli bir konumda bulunmaktadır.

Türkiye, Asya, Avrupa, Afrika kıtalarını birbirine bağlayan önemli bir kavşak noktasında bulunmaktadır.

GENEL:

- ✓ Tüm dünyada yaklaşık 69 milyon arı kovanı mevcut olup yıllık 1.6 milyon ton bal üretilmektedir.
- ✓ FAO verilerine göre son 5 yıldır ülkemiz koloni varlığı ve bal üretimi açısından Dünyada 2. sıradadır.
- ✓ Ülkemizde Çam, Kestane, Akasya, Narenciye, Ayçiçeği, Yayla ve Ihlamur balı gibi farklı çeşitlerde ballar üretilmektedir. 2015 yılı bal üretimimiz TÜİK verilerine göre 107.000 ton olup, kovan başı ortalama bal verimimiz 14kg'dır.
- ✓ Bal üretiminin yanında Balmumu, polen, propolis, arı sütü, arı zehiri gibi diğer arı ürünleri üretimleri de yapılmaktadır.
- ✓ Sağlık Bakanlığınca, Apiterapi uygulamalarını da içeren "Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamalar Yönetmeliği" 27 Ekim 2014 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

Ülkemiz;

- ✓ Coğrafi konumu sayesinde farklı mevsimlerin aynı dönemde yaşanabilmesi,
- ✓ Farklı toprak ve iklim yapısı, zengin florasıyla,
- ✓ Yaklaşık 12.000 çeşit bitki türü ve coğrafyamıza has 4.000 endemik bitkisiyle arıcılığa son derece elverişlidir.

- ✓ Dünya çam balı üretiminin %90'ı ülkemizde ve özellikle Muğla, Aydın ve Denizli yöresinde çam koşniline bağlı üretilmektedir.
- ✓ Ülkemiz, Bal arısı gen çeşitliliği bakımından da Dünya'da çok önemli bir konumda olup, Kafkas, Trakya (carniol), Muğla, Anadolu ve Güney Doğu Anadolu (Meda) vb. arı ırk ve ekotiplerinin gen merkezidir.

DÜNYA ARICILIK VERİLERİ

ARILI KOVAN VARLIĞI (ADET)				BAL ÜRETİMİ (TON)					
Ülke Adı		2011	2012	2013	Ülke Adı		2011	2012	2013*
1	Çin	8.953.870	8.870.000	8.900.000	1	Çin	446.089	462.203	466.300
2	Türkiye	6.011.332	6.348.009	6.641.348	2	Türkiye	94.245	89.162	94.694
3	Etiyopya	4.993.815	5.207.300	5.250.000	3	Arjantin	76.000	80.000	80.000
4	Rusya	3.049.324	3.250.096	3.284.176	4	Ukrayna	70.300	70.134	73.713
5	İran	3.400.000	3.250.000	3.200.000	5	Rusya	60.010	64.898	68.446
6	Arjantin	2.970.000	2.970.000	2.970.000	6	ABD	67.294	64.544	67.812
7	Tanzanya	2.800.000	2.820.000	2.850.000	7	Hindistan*	60.000	60.000	61.000
8	ABD	2.491.000	2.624.000	2.640.000	8	Meksika	57.783	58.602	56.907
9	İspanya	2.440.030	2.429.330	2.430.000	9	Etiyopya	39.892	45.905	45.000
10	Meksika	1.847.667	1.898.239	1.933.105	10	İran	47.500	45.000	44.000
11	Kenya	1.334.023	1.717.347	1.800.000	11	Brezilya	41.793	33.932	35.365
TOPLAM		67.065.751	68.896.912	69.374.486	TOPLAM		1.614.022	1.616.819	1.663.797

FAOSTAT | © FAO Statistics Division 2016 | Ekim 2016

*Arı ırkı farklı olduğundan kovan sayısı listesine dahil edilmemiştir.

ÜLKEMİZ ARICILIK VERİLERİ

Yıllar	Kovan sayısı (adet)			Üretim Miktarları (Ton)		Kovan Başına verim(kg/adet)
	Toplam	Eski tip	Yeni tip	Bal	Balmumu	
2006	4.851.683	146.950	4.704.733	83.842	3.484	17,3
2007	4.825.596	135.318	4.690.278	73.935	3.837	15,3
2008	4.886.316	135.318	4.750.998	81.364	4.539	16,7
2009	5.339.224	128.743	5.210.481	82.003	4.385	15,4
2010	5.602.669	137.000	5.465.669	81.115	4.148	14,5
2011	6.011.332	149.020	5.862.312	94.245	4.235	15,7
2012	6.348.009	156.777	6.191.232	89.162	4.222	14,0
2013	6.641.348	183.265	6.458.083	94.694	4.241	14,3
2014	7.082.732	193.825	6.888.907	103.525	4.053	14,6
2015	7.709.636	223.015	7.486.621	107.665	4.750	14,0

TÜİK

BAŞLICA BAL ÇEŞİTLERİMİZ

BÖLGE VE FLORA KAYNAKLARINA GÖRE:

- Kestane-Ihlamur-Ormangülü (Karadeniz)
- Kestane-Ihlamur (Batı Anadolu)
- Anadolu çiçekleri (Anadolu)
- Pamuk (Ege, Çukurova, Güneydoğu)
- Çambalı (Muğla, Aydın)
- Narenciye (Akdeniz)
- Yaylabalı (Doğu Anadolu)

Bal İhracatı;

Bal ihracatı yapılan ülkeler (2014-2015 yıllarında)

- Amerika Birleşik Devletleri
- Almanya
- Kanada
- Suudi Arabistan
- Belçika
- Fransa
- Avusturya

Gibi ülkeler ihracatımızda ilk sıraları almaktadır. 2007-2010 yılları arasında bal ihracatında ciddi bir düşüş yaşanmıştır. Türkiye ilk kez 2007 yılında yaşanan kuraklık neticesinde bal ithalatı yapmak zorunda kalmıştır.

Son yıllarda bal ihracatımızda düzenli bir artış sağlanmıştır. Bunun en önemli sebebi üreticilerin bilinçlenerek ihracata yönelik kaliteli üretim yapmalarıdır.

İhracat

Yıllara Göre Bal (İhracat)

	İhracat	
	Miktar (ton)	Tutar (1.000 \$)
2001	4.328	6.780
2002	16.349	32.835
2003	14.980	37.090
2004	5.686	16.329
2005	2.143	6.564
2006	1.916	5.499
2007	398	1.759
2008	397	2.286
2009	900	4.495
2010	1.265	5.818
2011	1.103	5.206
2012	1.263	6.007
2013	3.564	12.956
2014	4.969	18.919
2015	7.192	25.072
2016*	2.537	10.023

Kaynak: TÜİK-DTM
*Veriler kesinleşmemiştir. (Ekim-2016)

Desteklemeler;

Ülkemizde arıcılık faaliyetlerinin geliştirilmesi ve arıcıların sosyal refah seviyesini yükseltmek amacıyla kamu kurum ve kuruluşları, özel sektör ve ilgili finans kuruluşları üreticilerimizi desteklemektedir. Bu kapsamda Bakanlığımız, Başbakanlık, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı farklı destekleme modelleri uygulamaktadır.

Bakanlığımız arıcılarımızı Kovan, alet-makine, ekipman, güneş enerjisi sistemleri için desteklemektedir.

DESTEKLEMELER:

Desteklemeler her yıl, Bakanlar Kurulu Kararı ve bu karar kapsamında yayımlanan "Tarımsal Destekleme Tebliğleri" hükümlerince yapılmaktadır.

2016 yılı için de Bakanlar Kurulu'nun 5 Mayıs 2016 tarih ve 2016/8791 sayılı Kararı kapsamında 24 Haziran 2016 tarih ve 2016/26 sayılı Tebliğine göre Arılı Kovan başına destekleme yapılması için teknik çalışmalar sürdürülmektedir.

DESTEKLEMELER:

Arıcılık yapan üreticilere 2003 - 2008 yıllarında "ana arı" ve "süzme bal" a destekleme yapılmış olup 2008 yılından itibaren bu destekleme başlıkları kaldırılarak "arılı kovan başına" destek uygulamasına geçilmiştir.

YILLAR	ARICILIK DESTEKLEMELERİ				
	Üretici Sayısı	Ana Arı (adet)	Süzme bal (ton)	Arılı Kovan (adet)	Destekleme Miktarı (TL)
2003	200	33.600	-	-	101.000
2004	1.200	163.867	-	-	1.168.000
2005	6.183	222.391	17.975	-	5.839.000
2006	11.512	354.473	40.125	-	15.999.000
2007	9.475	362.916	25.007	-	21.655.000
2008	17.495	-	-	2.426.681	10.920.000
2009	26.663	-	-	3.656.052	21.936.000
2010	31.561	-	-	4.271.199	25.627.194
2011	35.533	-	-	4.927.781	34.494.467
2012	37.757	-	-	5.032.592	40.260.736
2013	41.305	-	-	5.459.483	43.675.864
2014	44.576	-	-	6.061.120	60.611.200
2015	48.669	-	-	6.786.223	67.862.223
2016*	50.102	-	-	6.821.400	68.214.000

* 2016 yılı verileri kesinleşmemiştir.

DESTEKLEMELER:

- Hayvancılık Desteklemeleri kapsamında, 2003-2008 yılları arasında bal, ana arı desteklemesi ve 2008 yılından sonra da arılı kovan desteklemesi yapılmaktadır. 2016 yılında 48.669 üreticiye 67.862.230 TL arılı kovan desteği ödenmiştir. 2017 yılında yapılacak desteklerle ilgili çalışmalar devam etmektedir.
- Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı Kapsamında Hayvansal Ürün İşlenmesi, Paketlenmesi ve Depolanması konu başlığı altında IPARD'ın olmadığı 39 ilde %50 hibe desteği verilmektedir. Hibeye esas proje üst limiti 2016 yılında yayımlanan tebliğe göre 2.000.000 TL'dir. Bu destekleme kapsamında 2006-2014 yılları arasında 90 bal paketleme projesine 20.076.570 TL hibe ödemesi yapılmıştır.
- Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Genç Çiftçi Projelerinin Desteklenmesi Programı yürürlüğe konulmuştur. Programdan 18-40 yaş arasındaki çiftçiler yararlanmaktadır. Genç çiftçilere proje karşılığında 30.000 TL'ye kadar karşılıksız destek verilmektedir. Program 2016-2018 yılları arasında uygulanacaktır. Bu kapsamda arıcılık projeleri de desteklenmektedir. 2016 yılında 1984 genç çiftçinin uyguladığı Arıcılık projelerine 59.520.000 TL hibe desteği ödenmiştir.

- IPARD kapsamında da arıcılık yatırımlarına destek verilmektedir.

2007-2013 dönemini kapsayan IPARD 1 döneminde %50 hibe oranı uygulanarak, 1.621 proje için 153.486.900 TL destekleme yapılmıştır.

2014-2020 dönemini kapsayan IPARD 2 döneminde destekleme oranı %65'e çıkarılmış, ilk başvuru döneminde 100.797.000 yatırım bedelli 959 başvuru alınmış, değerlendirmeler devam etmektedir.

Arıcılarımıza Tarım Kredi Kooperatifleri ve Ziraat Bankası aracılığı ile 1.500.000 TL'ye kadar %50 Faiz indirimli işletme ve yatırım kredisi kullandırılmaktadır.

2015 YILI DESTEKLEMELERİ İSTATİSTİK VERİLERİ

Kovan sayısı grupları (Adet)	Kovan Sayısı	Kişi sayısı % oran	Kişi Sayısı	Destek Miktarı (TL)
30-50	430.700	% 21,6	10.498	4.307.000
51-100	1.237.942	% 32,9	15.994	12.379.420
101-300	3.138.976	% 36,6	17.598	31.389.760
301-500	1.583.114	% 8,2	4.007	15.831.140
501-üzeri	395.491	% 1,2	572	3.954.910
TOPLAM 6.786.223			48.669	67.862.230

Arıcılık Kayıt Sistemi

Ülkemizdeki tüm arıcıların ve arılı kovanların kayıt altına alınması amacıyla Bakanlığımızca Arıcılık Kayıt Sistemi (AKS) 2008 yılında oluşturulmuştur.

2015 yılında Bakanlığımız Tarım Bilgi Sistemine arıcılık kayıt sisteminin (AKS) entegre edilmesiyle birlikte arıcılık faaliyetleri ve üretim kayıtları güncel olarak olarak takip edilmektedir.

ARI IRKLARIMIZIN TESCİLİ VE KORUMA ALTINA ALINMASI:

Apis mellifera caucasica (Kafkas bal arısı);

Kafkas Arısı ülkemizin 2004 yılında tescil edilmiş arı ırkımızdır. Gen merkezi olarak Artvin ilinin tamamı Ardahan ve Kars ilinin belli bölgeleri izole bölge ilan edilmiştir. Artvin Camili ve Ardahan Posof İlçeleri ise tam izole bölge olarak koruma altındadır.

Trakya Bölgesinde yaşamakta olan ve Karniol ırkına yakın genetik özellikler taşıyan Trakya Arısı (*A.mellifera carnica*) için oluşturulan koruma bölgesinde ırk hakkında tescil çalışmalarına esas bilimsel çalışmalar devam etmektedir. Bunun yanında diğer arı ırklarımızda morfometrik, anatomik, taksonomik ve genetik çalışmalar sürdürülmektedir.

Bu ve benzeri çalışmalar Bakanlığımız uhdesinde Üniversiteler, Sivil Toplum Kuruluşları, TÜBİTAK ve yetiştiricilerimizin işbirliği ile yapılmaktadır.

Örgütlenme;

Arıcılarımızın Örgütlenmeleri Arı Yetiştiricileri ve Bal Üretici Birlikleri şeklindedir.

Arı Yetiştirici Birlikleri;

5996 Sayılı Kanuna göre 80 ilde örgütlenen birliklerin üst birliği "Türkiye Arı Yetiştiricileri Merkez Birliği" dir.

Bal Üreticileri Birlikleri;

5200 Sayılı Kanuna göre 44 ildeki 92 merkezde (ilçe bazlı) örgütlenen birliklerin üst birliği "Bal Üreticileri Merkez Birliği" dir.

Örgütlerin üye sayıları:

	Destekleme Alan 2015 Yılı (kişi)	Aks'de Kayıtlı İşletme (Kişi)
Arı Yetiştiricileri Birliği	43.538	50.947
Bal Üreticileri Birliği	5.131	6.173
Birlik Üyesi Olmayan		963
TOPLAM	48.669	58.083

Eđitim:

Arıcılık sektörünün her kademesinde görev yapan Bakanlığımız teknik personellerine hizmet içi eğitim programları ile yıl dzenli olarak eğitim verilmektedir. Bakanlığımız 1989 arıcıya da ana arı yetiştiriciliği konusunda eğitim verilerek sertifikalandırılmıştır.

Bu eğitimler Birlikler aracılığıyla olduğu gibi Bakanlığımız kuruluşlarında da yapılmaktadır.

Arıcılık Araştırma ve Eđitim;

- 1.Ordu Arıcılık Araştırma İstasyonu M¼d¼rl¼đ¼
- 2.Ardahan Kafkas Arısı Üretim, Eđitim ve Gen Merkezi M¼d¼rl¼đ¼
- 3.İzmir Ege Tarımsal Araştırma Enstit¼s¼ M¼d¼rl¼đ¼
- 4.Mersin Alata Bahçe K¼lt¼rleri Araştırma İstasyonu M¼d¼rl¼đ¼

Arı Sağlığı;

- 1.Etlik Merkez, 2.Pendik, 3.Bornova, 4.Adana, 5.Elazıđ, 6.Erzurum, 7.Konya
- 8.Samsun Veteriner Kontrol Arařtırma Enstit¼leri

Bal Analizi;

İl Kontrol Laboratuvarları

GIDA DENETLEMELERİ

Bakanlığımızca ürün kontrollerine de büyük önem verilmektedir.

- Vatandaşlarımızın kaliteli bal tüketmesi için yıllık gıda kontrol denetim programı kapsamında yürütülen Bal Denetim Programları yanı sıra; BİMER ve ALO GIDA 174 bildirimleri, 81 İl Müdürlüğü ve 41 İl Kontrol Laboratuvar Müdürlüğü marifetiyle ürün kontrolleri yapılmaktadır. Bu kontroller sonucunda, 2012-2016 yılları arasında Bal ve diğer arıcılık ürünlerinde taklit ve tağşiş yapan 49 firma ve bunlara ait 103 parti bal Bakanlık web sitesinde ifşa

olmuştur.

BOMBUS ARISI

Bombus arıları doğada Polinatör (dölleyici) özellikleri ile ön plana çıkmaktadırlar. Dünyada farklı coğrafya da farklı hakim türler olmasına karşın genelde ve ülkemizde seralarda *Bombus terrestris* türü kullanılmaktadır.

BOMBUS ARISI

- Türkiye de Bombus arısı kullanımı 3 firma ile 1997 yılında başlamıştır.
- 2000 yılında Koppert, daha sonraki yıllarda Biobest ve Biogrup, kraliçe ithal edip koloni üretim döngüsünü mevcut laboratuvar şartlarında yapar hale gelmiştir.
- Üretim sadece önceleri Antalya ilinde yapılmaktayken şu an 5 tanesi Antalya bir tanesi İzmir'de olmak üzere 6 firma üretim gerçekleştirmektedir.

BOMBUS ARISI

BOMBUS ARISI

- Polinasyon amacıyla hormon kullanımı tamamen ortadan kalkmaktadır.
- % 20-40 oranında verim artışı sağlanmaktadır.
- Hormon kullanımında oluşan içi boş ve bozuk şekilli meyve problemlerini ortadan kaldırarak, tek tip (homojen) meyveler oluşmasını sağlar.
- 3 dekar ve üzeri sera alanına sahip üreticilerde işçilik maliyetinde tasarruf sağlamaktadır.
- Hormon kullanımıyla sera içerisinde nemin yükselmesine bağlı hastalıkların artması önlenmiş olur.

BOMBUS ARISI ÜRETİM VE DESTEKLEME MİKTARLARI

Yılı	Üretim Verileri			Bombus Arısı Desteklemeleri			
	Kapasite (Bin)	Üretim Miktarı	Çiftçiye Dağıtılan	Destekleme Birim Fiyatı (TL/Adet)	Üretici Sayısı	Koloni Sayısı (adet)	Destekleme Miktarı (TL)
2005	430	54.702	54.702	20	1.062	4.150	83.000
2006	500	62.134	62.134	50	8.354	25.720	1.286.000
2007	500	94.154	94.154	50	9.220	34.220	1.711.000
2008	500	113.556	113.556	45	3.050	14.222	640.000
2009	520	124.123	124.123	50	5.334	35.547	1.777.000
2010	520	133.482	133.482	50	6.564	51.550	2.577.000
2011	525	152.072	152.072	60	8.040	70.267	4.216.020
2012	535	177.011	177.011	60	8.841	84.689	5.081.340
2013	535	220.754	203.640	60	10.335	102.711	6.162.660
2014	535	230.213	217.066	60	10.737	112.808	6.768.480
2015	585	283.055	243.297	60	11.945	133.171	7.990.260

Mevzuat;

Kanunlar

- 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu
- 5200 sayılı Tarımsal Üretici Birlikleri Kanunu
- 5488 sayılı Tarım Kanunu

Yönetmelikler

*Arıcılık Yönetmeliği

(30 Kasım 2011 tarih ve 28128 sayılı Resmi Gazete)

*Yurt İçinde Canlı Hayvan Ve Hayvansal Ürünlerin Nakilleri Hakkında Yönetmelik

(17 Aralık 2011 tarih ve 28145 sayılı Resmi Gazete)

*Türk Gıda Kodeksi Bal Teblięi (2012/58)

(27 Temmuz 2012 tarih ve 28366 sayılı Resmi Gazete)

Hedefler;

- ✓ Yıllık bal üretiminin 120 bin tonun üzerine çıkarılması,
- ✓ Türk Gıda Kodeksi 2012/58 sayılı bal tebliğine uygun kovandan sofraya izlenebilir bal üretiminin sağlanması,
- ✓ Genç ve Kaliteli ana arı kullanımı konusunda üreticinin bilinçlendirilerek bal ve arı ürünleri üretiminde kovan başına verimin artırılması.
- ✓ Her bölgeye özgü arı ırk ve hatlarının tespiti, tescili, muhafazası ve ıslahı konularında gerekli teknik ve bilimsel çalışmaların tamamlanması.
- ✓ Arıların polinasyonla bitkisel üretime sağladığı katkı konusunda üreticilerin bilinçlendirilerek, bitkisel üretimde de arıcılığın vazgeçilmez olduğu bilincinin yerleştirilmesi ile konaklamalarda yaşanan sorunların azaltılması ve bilinçsiz ilaçlı mücadeleden kaynaklanan toplu arı ölümlerinin önüne geçilmesi.
- ✓ Gezginci arıcıların konaklama problemlerinin çözülmesi,
- ✓ Arı ürünlerinde çeşitliliğin (polen, propolis, arısütü, arı zehiri, apiterapi) artırılması,
- ✓ Arıcı örgütlerine etkinlik kazandırılması,

Dünya arıcılığının tüm yönleriyle ele alınacağı 45. Dünya Arıcılık Kongresi APIMONDIA 29 Eylül - 4 Ekim 2017 tarihleri arasında, İstanbul'da düzenlenecektir.

TEŞEKKÜRLER

Hakan OZTURK

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı

Hayvancılık Genel Müdürlüğü

Daire Başkanı

